

Telia Lietuva, AB tiekėjų etikos kodeksas

I. BENDROS NUOSTATOS

1. Telia Lietuva, AB (toliau – „Telia“, Bendrovė) yra pirmaujanti ryšio paslaugų teikėja ir gyvybiškai svarbi tų šalių, kurios vykdo savo veiklą, socialinės ir ekonominės infrastruktūros dalis. Mūsų bendrovė teikia tokias paslaugas, kurios padeda žmonėms ir įmonėms paprastai bei veiksmingai bendrauti tada ir ten, kur to reikia. Mūsų vertybės – Dare, Care ir Simplify – yra mūsų kasdienio darbo pagrindas.
2. Mūsų tikslas – tapti pasaulinio lygio paslaugų bendrove, kuri klientams suteikia aukštos kokybės tinklus ir teikia kokybiškas paslaugas. Kadangi bendrovė „Telia“ yra Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo narė ir įsipareigoja laikytis EBPO rekomendacijų daugiašalėms įmonėms, siekdami užtikrinti, kad tiek mes patys, tiek ir mūsų tiekėjai gerai žinotų mūsų lūkesčius ir požiūrį į tvarumą, priėmėme šį Tiekėjų etikos kodeksą.
3. Tiekėjų etikos kodekso nuostatos atitinka „Telia“ įmonių grupės Etikos ir elgesio kodekso nuostatas. Be to, jis grindžiamas tarptautinėmis sutartimis, t. y. Jungtinių Tautų Visuotine žmogaus teisių deklaracija, Tarptautinės darbo organizacijos konvencijomis, Jungtinių Tautų konvencija prieš korupciją ir Rio de Žaneiro deklaracija dėl aplinkos ir plėtros.
4. Visos „Telia“ įmonių grupės įmonės ir jų darbuotojai privalo laikytis įmonių grupės Etikos ir elgesio kodekso. O visi „Telia“ tiekėjai privalo laikytis bent jau jam prilyginamų Tiekėjų etikos kodekso reikalavimų – netgi tais atvejais, jei jie nustato aukštesnius reikalavimus nei yra numatyta nacionaliniuose įstatymuose bei kituose teisės aktuose.
5. Šis Tiekėjų etikos kodeksas taikomas visoms įmonėms, kurios teikia produktus ir (arba) paslaugas bet kuriai „Telia“ įmonių grupės bendrovei. Tiekėjų etikos kodeksas taikomas visiems tiekėjams ir jų subrangovų darbuotojams bei konsultantams, nepriklausomai nuo to, ar jie dirba pagal nuolatinės ar laikinas darbo sutartis, ar yra tiesiogiai įdarbinti, ar jiems vadovaujama iš kitur.
6. Jei tinkama arba, jei būtina, „Telia“ gali su individualiais tiekėjais sudaryti atskiras sutartis ir jose nustatyti papildomus specialiuosius reikalavimus. Sudarant sutartis su subrangovais, visada turi būti numatoma, kad bus taikomas Tiekėjų etikos kodeksas.
7. Savo įmonėje tiekėjai turi įdiegti tokį procesą, kuris leistų patikrinti, ar laikomasi Tiekėjų etikos kodekso reikalavimų. Pareikalavus, jie turi dalyvauti „Telia“ rengiamame įsivertinimo procese. „Telia“ turi teisę tikrinti, kaip Tiekėjai ir subrangovai vykdo Tiekėjų etikos kodekse nustatytus arba jiems prilygintus reikalavimus. Nustačius, kad nesilaikoma Tiekėjų etikos kodekso, visais atvejais tiekėjai turi pateikti koregavimo veiksmų planą, kurį tvirtina „Telia“.
8. Tiekėjai turi nuolat sekti visus Tiekėjų etikos kodekso pakeitimus ir atnaujinimus, kuriuos „Telia“ skelbia interneto svetainėje: <http://www.telia.lt>.

II. SOCIALINIAI REIKALAVIMAI

9. Žmogaus teisės

- 9.1. Su visais tiekėjo arba jo subrangovų pasamdytais darbuotojais, nepriklausomai nuo to, ar jie dirba pagal nuolatinės ar laikinas darbo sutartis, turi būti elgiamasi pagarbiai, nepažeidžiant jų orumo ir visiems garantuojant pagrindines žmogaus teises. Tiekėjas

užtikrina, kad visi tiesiogiai arba netiesiogiai jam dirbantys darbuotojai žinotų ir suprastų tas teises.

- 9.2. Tiekėjas turi ypač gerbti saviraiškos laisvę bei darbuotojų, klientų ir kitų suinteresuotųjų šalių teisę į privatumą.
- 9.3. Tiekėjas turi skatinti įvairovę. Draudžiama bet kokia diskriminacija, o ypač – dėl etninės kilmės, lyties, seksualinės orientacijos, šeiminių ar socialinės padėties, tėvystės ar motinystės, religijos, politinių pažiūrų, pilietybės, neįgalumo, amžiaus ar priklausymo sąjungoms.
- 9.4. Tiekėjai neįdarbina nė vieno darbuotojo, kuris būtų jaunesnis nei įstatymuose nustatytas minimalus leistinas įdarbinimo amžius. Tiek patiems tiekėjams ir jų subrangovams tiesiogiai, tiek ir tais atvejais, kai jie naudojami laikinų darbuotojų įdarbinimo agentūrų paslaugomis, griežtai draudžiama naudoti kaip darbo jėgą vaikus arba nepilnamečius, kuriems dar nesukako įstatymuose nustatytas minimalus leistinas įdarbinimo amžius, arba kurie yra jaunesni nei penkiolikos (15) metų amžiaus (visais atvejais taikoma aukštesnė minimalaus amžiaus riba). Jaunesni nei aštuoniolikos (18) metų darbuotojai neskiriami dirbti nei naktinėse pamainose, nei pavojingą ar sunkų darbą.
- 9.5. Tiekėjai, bendrovei „Telia“ tiekiantys produktus, kurių sudėtyje yra alavo, volframo, tantalio ir (arba) aukso, privalo turėti aiškią politiką dėl visų ginčytinų mineralų naudojimo ir užtikrinti tokių mineralų atsekamumą.

10. Teisės darbe

- 10.1. Visi tiekėjų ar jų subrangovų pasamdyti darbuotojai, nepriklausomai nuo to, ar jie dirba pagal nuolatinės ar laikinos darbo sutartis, privalo turėti raštu ir jiems suprantama kalba sudarytas darbo sutartis, kuriose būtų nurodyta darbo dienos (savaitės) trukmė, atlyginimo už viršvalandinį darbą sąlygos, įspėjamojo laikotarpio trukmė, atlyginimo dydis ir jo mokėjimo dažnumas.
- 10.2. Įprasta darbo savaitė turi būti ne ilgesnė kaip 48 valandos. Viršvalandinis darbas organizuojamas tik darbuotojams sutikus ir negali trukti ilgiau kaip 12 valandų per savaitę, nebent kolektyvinėse sutartyse būtų nustatyta kitaip. Per kiekvieną septynių dienų laikotarpį darbuotojai turi teisę į ne mažiau kaip vieną išėiginę dieną.
- 10.3. Atlyginimas ir jo mokėjimo sąlygos turi būti teisingos ir privalo atitikti pagrindinius reikalavimus, kurių išraiška galėtų būti nacionaliniuose įstatymuose nustatyta minimali alga, įskaitant priemokas ir išmokas. Priemoka už viršvalandžius mokama papildomai prie įprasto atlyginimo.
- 10.4. Apie darbuotojų įdarbinimo sąlygas darbuotojai turi būti informuojami jų kalba. Būtina užtikrinti, kad jie tas sąlygas visiškai suprastų. Tiekėjai turi skatinti, kad darbuotojai naudotųsi skundų teikimo mechanizmais, t. y. turėtų galimybę nesibaimindami, kad bus nubausti arba, kad jiems bus kerštaujami, išsakyti savo susirūpinimą.
- 10.5. Tiekėjai ir subrangovai privalo turėti darbų aprašymus, įskaitant dokumentais įformintus pavojingus darbus. Tokie aprašymai turi būti nuolat atnaujinami, o su jais supažindinami visi darbuotojai bei konsultantai. Visiems darbuotojams turi būti prieinami pagrindiniai patogumai, pavyzdžiui geriamas vanduo, tualetai ir tinkamos poilsio patalpos arba miegamieji, kurie turi būti švarūs, saugūs ir tinkami pagal savo paskirtį.
- 10.6. Griežtai draudžiamos bet kokios priverstinio darbo formos. Taip pat nereikalaujama, kad darbuotojai įneštų užstatą ar kaip užstatą pateiktų savo originalius asmens tapatybės ar lygiaverčius dokumentus. Darbuotojams turi būti leidžiama laisvai judėti, o po darbo valandų – išeiti iš darbuotojų skirtų patalpų.

- 10.7. Nė vienam asmeniui negali būti taikomos fizinės bausmės, niekas negali būti neteisėtai sulaikytas, niekas neturi patirti fizinio, seksualinio, psichologinio ar žodinio priekabiavimo arba įžeidinėjimų. Draudžiama taikyti atskaitymus iš darbo užmokesčio kaip drausminę priemonę.
- 10.8. Visi darbuotojai turi teisę laisvai formuoti ir jungtis (arba nesijungti) į profsąjungas ar panašias darbuotojus atstovaujančias organizacijas ir derėtis dėl kolektyvinės sutarties sudarymo.

11. Profesinė sveikata ir sauga darbe

- 11.1. Statybos, techninės priežiūros ir remonto eksploatuojant paslaugos bei remonto ir tinklo diegimo paslaugos, kurios aprėpia darbus uždarose erdvėse, aukštuminius darbus (kėlimo operacijas), antžeminius ir civilinės statybos darbus, darbą su radijo dažniais, elektros montavimo darbus, darbus aukštyje, vairavimą (kai vairavimas yra neatskiriama darbo dalis), privalo atitikti OHSAS 18001 arba lygiavertčio standarto reikalavimus. Jei taip nėra, tiekėjai turi pateikti bendrovei „Telia“ planą dėl atitinkamo standarto įgyvendinimo.
- 11.2. Tiekėjo darbo aplinkoje turi būti sukurtos priimtinos darbo sąlygos, kurios būtų saugios ir sveikos tiek fizinės, tiek ir psichosocialinės sveikatos prasme. Darbuotojams turi būti rengiami mokymai ir pateikiama atitinkama informacija profesinės sveikatos ir saugos darbe klausimais, įskaitant (tačiau neapsiribojant vien tik išvardytomis sritimis) gaisrinės saugos, tinkamo cheminių medžiagų ir įrengimų naudojimo, parengties avarinių situacijų metu ir pirmosios pagalbos teikimo srityje.
- 11.3. Siekiant apriboti priežasčių, susijusių su darbo aplinkai būdingais pavojais, poveikį, tiekėjai privalo imtis tinkamų veiksmų, kurie leistų ne tik sumažinti nelaimingų atsitikimų ir sužalojimų darbe bei psichosocialinio pobūdžio susirgimų atvejų skaičių, bet ir leistų užkirsti jiems kelią. Tiekėjai turi nemokamai aprūpinti darbuotojus tinkamomis asmeninėmis saugos priemonėmis. Incidentus, paveikiančius fizinę žmogaus sveikatą, nelaimingus atsitikimus darbe bei psichosocialinio pobūdžio susirgimus privaloma dokumentuoti ir apie juos pranešti tiekėjo aukščiausiajai vadovybei.

III. KOVOS SU KORUPCIJA REIKALAVIMAI

12. Griežtai draudžiamos bet kokios korupcijos formos, įskaitant (tačiau neapsiribojant vien tik išvardytais dalykais) turto prievartavimą, kyšininkavimą, „skubos“ mokesčius, favoritizmą, sukčiavimą ir pinigų plovimą.
13. Nė vienas asmuo negali tiesiogiai ar netiesiogiai prašyti, duoti ar priimti kokių nors asmeninių mokėjimų, dovanų¹ arba gauti naudos mainais už sudarytas palankias sąlygas, kuriomis siekiama paveikti verslo sandorį arba įgyti verslo ar asmeninį pranašumą. Ši nuostata taikoma tiek „Telia“ darbuotojams ir jų šeimos namiams, tiek tiekėjams ir jų subrangovams.
14. Vykstant viešųjų pirkimų procesui arba bendraujant su valstybės tarnautojais, „Telia“ darbuotojams griežtai draudžiama priimti arba duoti kokios nors rūšies dovanas. Be to, „Telia“ darbuotojams griežtai draudžiama skelbtis bet kokiose tiekėjo produktų ar paslaugų reklamose ar pardavimų skatinimo medžiagoje.

¹ Dovana – tai bet koks vertingas dalykas, įskaitant (tačiau neapsiribojant vien tik išvardytas dalykais) renginius, produktus, paslaugas, vaišes, apgyvendinimą, pinigus, nuolaidas, prizus, transportą, atostogas ir narystę.

15. „Telia“ Pirkimų padalinio darbuotojai priimti ir duoti dovanas gali tik bendrovės „Telia“ vardu ir tik tais atvejais, jei tokios dovanos duodamos ar priimamos aiškiu verslo tikslu, yra tinkamos pagal verslo santykių pobūdį ir jei jų vertė neviršija nustatytos ribos. Visi renginiai turi būti tiesiogiai susiję su verslu. Visas dovanas būtina įregistruoti dovanų registre ir jos yra „Telia“ nuosavybė.
16. Privaloma gerbti sąžiningos konkurencijos ir atviros rinkos principus. Verslo sprendimų neturi motyvuoti ar paveikti jokie asmeniniai ryšiai ar interesai.
17. Privaloma priimti ir įgyvendinti tarptautiniu mastu nustatytus standartus atitinkančią kovos su korupcija programą, kuri turi būti skaidri ir veiksmingai palaikoma, tam tikslui surengiant tinkamus mokymus ir pateikiant reikiamą informaciją.

IV. APLINKOSAUGOS REIKALAVIMAI

18. Tiekėjas turi būti įdiegęs aplinkos apsaugos valdymo sistemą, apimančią aplinkos apsaugos tikslus ir jų vertinimą, ir atitinkančią, pavyzdžiui, ISO 14001 ar lygiavėrcio standarto reikalavimus. Tiekėjas turi mažinti neigiamą savo ūkinės veiklos poveikį aplinkai. Be to, tiekėjas turi laikytis prevencinio požiūrio ir siekti išlaikyti bei padidinti biologinę įvairovę.
19. Tiekėjas turi teikti pirmenybę energijai, kuri pagaminama iš atsinaujinančių energijos šaltinių, ir apriboti vandens vartojimą, ypač skurdžiuose regionuose.
20. Tiekėjas turi būti įdiegęs oro taršos, nutekamųjų vandenų, teršalų išmetimo ir atliekų tvarkymo, įskaitant elektronines atliekas, stebėsenos procesus. Visos atliekos turi būti tinkamai tvarkomos arba perdirbamos taip, kad jas būtų galima atsekti.
21. Kai tik galima, tiekėjas turi siekti sumažinti gabenimo keliais, jūra ar geležinkeliu poveikį aplinkai. Gabenant prekes ir teikiant paslaugas bendrovei „Telia“, pirmenybė turi būti teikiama transporto priemonėms, kurių degalų sąnaudos yra mažos.
22. Tiekėjas turi reguliariai įvertinti chemikalų bei cheminių medžiagų naudojimo atvejus ir iširti, ar yra galimybė jas pakeisti kitomis, ne tokiomis pavojingomis medžiagomis. Cheminės medžiagos turi būti tvarkomos bei naikinamos saugiu ir tinkamu būdu, užtikrinant, kad neigiamas poveikis aplinkai būtų iki minimumo sumažintas. Tiekėjo naudojamos cheminės medžiagos turi būti dokumentuojamos.
23. Nei tiekėjai, nei jų subrangovai negali naudoti pavojingų medžiagų, kurios yra įtrauktos į „Telia“ juodąjį sąrašą“ (priedas Nr.1). Tiekėjai ir jų subrangovai turėtų siekti vengti visų medžiagų, kurios yra įtrauktos į „Telia“ pilkąjį sąrašą“ (priedas N.2). Jei šiuo metu tokias chemines medžiagas naudoti yra būtina, turi būti priimtas jų pakeitimo kitomis medžiagomis planas.
24. Labai skatinama, kad tiekėjai diegtų novatoriškus produktų ir paslaugų patobulinimus, kurie būtų naudingi tiek aplinkai, tiek ir visuomenei, pavyzdžiui, taikytų ekologinį projektavimą.
25. Konstruojant antenas, bokštus ir stiebus bei numatant jų statymo vietas, turi būti atsižvelgiama į sklaidžiamas elektromagnetines bangas, triukšmą, trikdžius matomumui, nuosavybės teises, prieinamumą, poveikį aplinkai ir visuomenės sveikatą bei saugą.

V. REIKALAVIMŲ LAIKYMOŠI UŽTIKRINIMAS

26. Sudarant sutartis su subrangovais, turi būti numatytas reikalavimas laikytis Tiekėjų etikos kodekso. Pareikalavus, tiekėjas turi dalyvauti „Telia“ rengiamame įsivertinimo procese. „Telia“ turi teisę patikrinti, kaip tiekėjas ir jo subrangovai laikosi Tiekėjų etikos

kodekso ir su juo susijusių reikalavimų tiek dabartinėse, tiek ir planuojamose bei buvusiose ūkinės veiklos vykdymo vietose.

27. Pareikalavus, tiekėjas turi pateikti duomenis ir informaciją, kurios reikia „Telia“ metinei ataskaitai ir kitoms ataskaitoms parengti.
28. Bet koks esminis šiame Tiekėjų etikos kodekse nustatytų reikalavimų pažeidimas suteikia teisę bendrovei „Telia“ nedelsiant nutraukti bet kurią arba visas sutartis su tiekėju.
29. Jei tiekėjas nustato arba įtaria esant Tiekėjų etikos kodekso pažeidimus, apie tai jis turi pranešti „Telia“. Tuo atveju, jei pranešimas buvo pateiktas vadovaujantis gera valia, jis nebus panaudotas prieš tiekėją ar subrangovą. Jei darbuotojai patys pastebėtų kokią nors veiklą, kuri reikštų, jog pažeidžiamas Tiekėjų etikos kodeksas, jei jiems apie tokią veiklą būtų pranešta, arba, jei jie įtartų, kad esama tokios veiklos, apie tai reiktų pranešti el. paštu pirkimai@telia.lt.

Uždraustos medžiagos – „Juodasis sąrašas“

Žemiau išvardintų medžiagų neturi būti randama „Telia“ tiekiamuose produktuose ir neturi būti sutinkama teikiant paslaugose, jų nebuvimas taip pat turi būti numatomas tiek sutartyse dėl produktų tiekimo ar paslaugų teikimo, tiek tų produktų gamybos ir paslaugų teikimo procesuose.

Šis draudimas susijęs su bet koku tyčiniu nurodytų medžiagų panaudojimu. Draudimas netaikomas tais atvejais, kai cheminė medžiaga sudaro itin mažos koncentracijos priemaišas.

Chemikalai turi būti vertinami atskirai, vykdant specialias procedūras bei atliekant jų rizikos įvertinimą.

„Juodojo sąrašo“ medžiagos:

1. **Gyvsidabris / gyvsidabrio junginiai**, išskyrus fluorescencijos vamzdžius, įskaitant ekrano apšvietimo lempas skystųjų kristalų monitoriams (LCD). Plokščiųjų monitorių ekrano apšvietimo lempose gyvsidabrio kiekis negali viršyti 3 mg 1 lemposje (vidurkis).
2. **Kadmio / kadmio junginiai**, išskyrus nikelio-kadmio baterijas stacionariuose įrenginiuose tais atvejais, kai kitų rūšių baterijos neveikia patenkinamai dėl ekstremalių temperatūros ar įkrovimo procedūrų.²
3. **Švinas / švino junginiai** kabeliuose³, jungiamuosiuose vamzdžiuose ir jungiamosiose plokštėse, kaip pigmentas krištale, benzine, turinčiame švino, akumuliatoriuose⁴ ir kaip priedai polimeruose ir lydmetaliuose, naudojamuose elektroninėje įrangoje.⁵
4. **Chromo (VI) junginiai**: švino chromatas apskritai, chromo (VI) junginiai pigmentuose.
5. **Asbestas.**
6. **Arsenas / arseno junginiai**⁶ ypač medienos antiseptikuose.
7. **Polichlorinti bifenilai (PCB), polichlorinti terfenilai (PCT).**
8. **Ftalatų plastifikatoriai.**
9. **Organiniai alavo junginiai.**
10. **Chloro alkanai, C10-C13.**
11. **Nonilfenoletoksilatai.**
12. **Bromuoti liepsnos slopikliai, polibromuoti bifenilai (PBB) ir polibromuoti difenilo eteriai (PBDE).**
13. **Halonai.**
14. **Chlorfluorangliavandeniliai (CFC) ir hidrochlorfluorangliavandeniliai (HCFC) („freonai“)**

² Žr. „Telia“ „Pilkąjį sąrašą“

³ Išskyrus remonto medžiagas ir švino vamzdžius, naudojamus mažais kiekiais, norint išlyginti potencialų skirtumą (švino kabelių korozijos prevencijai).

⁴ Švino baterijų naudojimas transporto priemonėse ir stacionariam naudojimui (kaip atsarginis energijos šaltinis) yra priimtinas.

⁵ Pagal RoHS direktyvą dėl pavojingų medžiagų, yra nustatytas draudimas naudoti šviną kaip lydmetali, bet taip pat yra numatyta išimtis tinklų infrastruktūros perjungimo, signalų, perdavimo įrangos ir telekomunikacijų valdymo tinklo lydmetaliuose esančiam švinui. Tačiau, atsižvelgiant į vidaus strategijas ir klientų poreikius, „Telia“ reikalauja visiškai nutraukti švino junginių naudojimą – net ir tais atvejais, kai jų naudojimui vis dar yra suteiktas leidimas (išimtis). Jeigu tiekėjas negali patenkinti šių reikalavimų šiuo metu, tiekėjas turi nurodyti laikotarpį, per kurį švino naudojimas bus palaipsniui nutrauktas.

⁶ Arseną ir arseno junginius leidžiama naudoti tik kaip mikroelementus arba vienodu lygiu.

15. Chlorinti tirpikliai anglies tetrachloridas, 1,1,1-trichlorešanas, dichlorometanas, tetrachlorešanas, trichlorešanas.
16. Dieldrinai, lindanas.
17. Benzidinas, įskaitant jo druskas, 4-aminobifenilas, įskaitant jo druskas, tiokarbamidas, fenil-beta-naftilaminas.
18. Izocianatai: susiję tik su produktų sudėtimi, o ne gamybos procesais.

Vengtinios medžiagos – „Pilkasis sąrašas“

Žemiau išvardintų medžiagų turėtų būti kiek įmanoma vengiama bendrovei „Telia“ tiekiamuose produktuose ir teikiant paslaugas. Tai, kad šios medžiagos turėtų būti vengtinios, turi būti numatyta ir sutartyse dėl produktų tiekimo ar paslaugų teikimo bei ir tų produktų gamybos ir paslaugų teikimo procesuose.

Šis draudimas susijęs su bet koku tyčiniu nurodytų medžiagų panaudojimu. Draudimas netaikomas tais atvejais, kai cheminė medžiaga sudaro labai mažos koncentracijos priemaišas.

Chemikalai turi būti vertinami atskirai, vykdant specialias procedūras bei atliekant jų rizikos įvertinimą.

„Pilkos sąrašo“ medžiagos:

1. **Gyvsidabris / gyvsidabrio junginiai** fluorescencijos vamzdžiuose. Gyvsidabrio / gyvsidabrio junginių naudojimas kitur yra draudžiamas.⁷
2. **Švinas / švino junginiai** baterijose. Tam tikri panaudojimo atvejai yra draudžiami.⁸
3. **Kadmis / kadmio junginiai** stacionariuose baterijose tais atvejais, kai kitų rūšių baterijos neveikia patenkinamai dėl ekstremalių temperatūros ar įkrovimo procedūrų. Kadmio / kadmio junginių panaudojimas kitur yra draudžiamas.⁹
4. **Nikelis / nikelio junginiai**, išskyrus plieno lydiniuose, komponentuose ir barjeriniuose (nelaidžiuose) sluoksniuose elektroninėje įrangoje.
5. **Kobaltas / kobalto junginiai, varis / vario junginiai, chromas / chromo junginiai, selenas / seleno junginiai, cinko / cinko junginiai** pigmentuose.
6. **Chromo (VI) junginiai** paviršių apdorojimo medžiagose. Chromo (VI) junginiai pigmentuose ir švino chromatas yra apskritai draudžiami¹⁰.
7. **Berilio oksidas.**
8. **Halogeninti liepsnos slopikliai**, išskyrus brominuotus PBB ir PBDE tipų, kurie yra draudžiami.¹¹
9. **Policikliniai aromatiniai angliavandeniliai (PAA), Bis-(dimetilpentilas)- p-fenilendiaminas (77PD), dimetilbutilas-p-fenilendiaminas (6PPD), cikloheksiltioftalimidas, 4-(1, 1, 3,3 - tetrametilbutil) fenolis**
10. **Azo junginiai su kancerogeniniais amino junginiais**
11. **Mangano dioksidas** baterijose.

¹ Žr. „Telia“ „Juodąjį sąrašą“

⁸ Žr. „Telia“ „Juodąjį sąrašą“

⁹ Žr. „Telia“ „Juodąjį sąrašą“

¹⁰ Žr. „Telia“ „Juodąjį sąrašą“

¹¹ Žr. „Telia“ „Juodąjį sąrašą“